گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۲۳۴۶۵
یکشنبه ۳ اسفند ۱۴۰۴ ۱۰:۱۹

صنعت فولاد از توسعه جا مانده است؟

زنجیره توسعه فولاد نامتوازن است

توسعه صنعت فولاد متضمن توسعه اقتصادی است و با توجه به تحریم‌های نفتی، توجه ویژه به فولاد می‌تواند سختی تحریم‌ها را نرم کند.<;br&#۴۷;><br&#۴۷;>

به گزارش پایگاه تخصصی تحلیلی سرمایه نگر، در میان صنایع مختلف، در قرن اخیر صنعت فولاد به معیاری نمادین برای سنجش قدرت صنعتی کشورها تبدیل شده است. اقتصادهای قدرتمند جهان یک نقطه اشتراک مهم دارند؛ صنعت فولاد پیشرفته. فولاد در بخش‌های مختلف اقتصاد همچون زیرساخت، تولید، فناوری و حتی نظامی‌نقش دارد و به همین دلیل وضعیت این صنعت تصویری روشن از سطح توسعه اقتصادی را به نمایش می‌گذارد.

صنعت فولاد در کشور با چشم‌انداز تولید ۵۵ میلیون تن در سال ۱۴۰۴، جایگزین مناسبی برای صنعت نفت در دوران تحریم محسوب می‌شد اما هم اکنون به دلیل پاره‌ای مشکلات و مسائل و چالش‌ها نظیر تحریم‌ها، محدودیت‌های صادراتی، قیمت‌گذاری دستوری ظرفیت بلااستفاده قابل توجهی در این صنعت وجود دارد.

بر اساس این گزارش، تولید واقعی کشور ۳۲ میلیون تن است و ۲۳ میلیون تن ظرفیت خالی در صنعت فولاد وجود دارد و تولیدکنندگان در ظرفیت اسمی‌و عملی خود فعالیت نمی‌کنند. هم اکنون حدود ۲۰ میلیون تن تولید فولاد به مصرف داخلی می‌رسد، در حالی که طبق سند چشم‌انداز مصرف داخل می‌بایست به ۳۵ میلیون تن می‌رسید.

متوسط سرانه مصرف فولاد در ایران به ازای هر نفر ۲۲۰ کیلوگرم است اما؛ مطابق با استانداردها و شاخص‌های جهانی سرانه مصرف فولاد به ازای هر نفر ۳۵۰ تا ۴۰۰ کیلوگرم است که در افق ۲۰ ساله این ارقام منظور شده بود.

طبق سند چشم‌انداز، از ۵۵ میلیون تن فولاد تولیدی، حدود ۲۵ میلیون تن به مصرف داخل می‌رسد اما؛ به دلیل عدم توسعه صنعت فولاد کشور مطابق با برآوردها، در عمل چه اتفاقی نیفتاد. ظرفیت‌سازی برای تولید ۵۵ میلیون تن فولاد فراهم شد اما؛ زمینه برای تولید مهیا نشد و زیرساخت‌های لازم در اختیار سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان قرار نگرفت.

در مسیر توسعه صنعت فولاد می‌بایست خوراک انرژی به میزان کافی وارد مدار تولیدکنندگان می‌شد. همچنین، شبکه‌های ریلی برای حمل و نقل و اسکله‌های صادرات توسعه می‌یافت و محدودیت‌های صادراتی برداشته می‌شد تا بتوان به چشم‌انداز دست یافت.

احداث اسکله‌های تخصصی صادرات محصولات فولاد که به دست شرکت فولاد هرمزگان اجرا می‌شود، کمک شایانی به رشد صادرات و تولید و توسعه این صنعت می‌کند.

صنعت فولاد به عنوان پیشران توسعه صنعتی و زیرساختی کشور، نقش مهمی‌در تجارت خارجی ایران ایفا می‌کند؛ به خصوص در دوران تحریم‌های شدید صنعت نفت. میزان صادرات و واردات محصولات زنجیره آهن و فولاد در مدت اخیر روند صعودی داشته است.

مجموع صادرات محصولات زنجیره فولاد در سال ۱۴۰۳ حدود ۷ میلیون تن و به ارزش ۳ میلیارد دلار بود که غالب آن به کشورهای منطقه مانند عراق، افغانستان، ترکیه و برخی کشورهای آسیای میانه صادر گردید. در مدت سپری شده از سال ۱۴۰۴،روند صادرات با رشد مناسب به حدود ۸ میلیون تن نزدیک شد که ارزش آن بالغ بر ۳.۵ میلیارد دلار است.

از سال گذشته تاکنون زیرساخت‌های لجستیک و حمل و نقل ریلی و زمینی بهبود یافته که همین موضوع کمک کننده به توسعه صادرات زنجیره فولاد بوده است.

صنعت فولاد سهم ۵.۵ درصدی در تولید ناخالص داخلی (GDP) و سهم ۸ درصد در اشتغال کشور دارد. ضمن این که در کنار صنعت فولاد، صنایع پایین دستی و بالادستی بسیاری در کشور فعال می‌شوند. بنابراین با راه‌اندازی و توسعه صنعت فولاد، سایر صنایع نیز به حرکت در می‌آیند و توسعه اقتصادی کشور ضریب چند برابری می‌گیرد. این دستاوردها چه به لحاظ اشتغال، چه به لحاظ اقتصادی و چه به لحاظ توسعه صنعتی کشور در کنار فولاد به دست می‌آید.

در واقع، صنعت فولاد تنها صنعتی است که به ظرفیت پیش بینی شده در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ رسیده اما؛ محدودیت‌ها و نبود زیرساخت‌ها باعث شد نتواند مطابق با ظرفیت تعیین شده تولید انجام پذیرد؛ به همین جهت بیش از توسعه کمی، توسعه کیفی مورد توجه قرار گرفته است.

زمانی که ۲۳ میلیون تن ظرفیت خالی وجود دارد، سرمایه‌گذاری جدید در صنعت فولاد انجام نمی‌شود و توسعه این صنعت به تعویق می‌افتد و زمانی که سرمایه‌گذاری جدید انجام نگیرد، تکنولوژی و فناوری روز به صنعت تزریق نمی‌شود و به مرور زمان، کارخانه‌هایی کهنه روی دست اقتصاد می‌ماند.

با وجود چالش‌هایی که در سالیان اخیر تشدید شده، صنعت فولاد ایران می‌تواند با تکیه بر توسعه همچنان خود را به عنوان یکی از ۱۰ تولید کننده بزرگ فولاد دنیا معرفی کند و مزیت‌های رقابتی خود را حفظ کند.

در سالیان اخیر به سبب رشد نامتوازن زنجیره آهن و فولاد، چالشی اساسی گریبان‌گیر این صنعت شد، به طوری که ممکن است یکی از ابزارهای قدرت فولاد ایران، یعنی طرح‌های توسعه و واحدهای جدید را در آینده به نقطه ضعف تبدیل کند.

با همه این اوصاف، بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران، مقدار تولید محصولات فولادی طی ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۴ نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۱.۲ درصدی داشته که بیانگر مدیریت بهینه فولادسازان در مقابله با محدودیت‌های انرژی است.

این صنعت نه تنها تعیین‏‏‏‏کننده سرعت انباشت سرمایه است بلکه موجب شکل‏‏‏‏گیری و بسط فناوری در سایر صنعت و بخش‏‏‏‏های اقتصادی می‏‏‏‏شود.

در راستای اهداف توسعه پایدار به ویژه توسعه صنعت فولاد لازم است در بخش صنایع جانبی این صنعت سیاست گذاری‌ها جدید اعمال شود چار که به منظور توسعه و بهره‌برداری پایدار شرکت‌های فولادی، لازم است صنایع جانبی به این شرکت‌ها خدمات به روز و با کیفیت ارائه دهند.

صنایع فولاد به دلیل محدودیت منابع، علاقه‌مند به توسعه صنایع جانبی توسط بخش‌خصوصی و سایر سرمایه‌گذاران مشتاق در این زمینه هستند. در مواردی که نیاز به کالای استراتژیک وجود داشته باشد، ورود شرکت‌های فولادی به برخی سرمایه‌گذاری‌ها با هدف جلب سرمایه خصوصی انجام می‌پذیرد. این استراتژی‌های در سه بخش صنایع خوراک‌دهنده، صنایع خوراک‌گیرنده و صنایع سرویس‌دهنده متمرکز می‌شوند.

از این نکته نباید گذشت که ایجاد کارخانه‌های جدید باید در نزدیکی آب‌های آزاد صورت گیرد تا همانند شرکت‌هایی همچون فولاد هرمزگان مزیت صادراتی بالایی داشته باشند.

با توجه به این که ارزش‌افزوده صنعت فولاد جهان بالغ بر ۵۰۰ میلیارد یورو برآورده می‌شود، ارزش‌افزوده صنایع خوراک‌دهنده و سرویس‌دهنده ۱۲۰۰ میلیارد یورو است؛ بنابراین، بسترسازی و حمایت از توسعه صنایع جانبی زنجیره فولاد در راستای تولید پیوسته صنعت فولاد و توسعه اقتصادی و اجتماعی و حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سایر سرمایه‌گذاران، جزو مهم‌ترین استراتژی‌هایی بشمار می‌روند که دولتمردان در راستای توسعه اقتصادی و توسعه صنعت فولاد به عنوان صنعت مادر و استراتژیک کشور می‌توانند در تصمیم‌گیری‌های خود مدنظر قرار دهند.

محمدعلی غلامرضایی